

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 141.319.8:111.6

СТАН СУЧАСНОЇ НАУКИ: КОНФЛІКТ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

Калуга В.Ф., доктор філософських наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Прикметною властивістю сучасної людини є її схильність до поверхового відображення дійсності. Цей факт легко встановлюється вже хоча б тому, що в більшість понять, якими послуговується сучасник, вкладається знову ж таки поверховий зміст. Сучасник схильний обмежуватися загальним враженням про що б то було, приймаючи буквально на сліпу віру переважну більшість тверджень як істину.

Разом з тим система сучасної освіти автоматично залишає поза осмисленням і відображенням саму природу пізнання. Як наслідок, в сучасника під тиском системи виробляється такий собі «імунітет» до проявів природної цікавості, до тяжіння занурюватися в досліджувану проблему, відкидаючи стереотипи і нашірвання. Система виробляє слухняного соціального болванчика, позбавленого критичного мислення, готового діяти за накресленою схемою, послуговуючись набором вже спродукованих світоглядних парадигм.

У межах доступного для широкого вжитку набору світоглядних стереотипів сучасна наука, тобто наука як її привчена розуміти зумовлена істота, розглядається як щось надважливе і прогресивне в життєдіяльності людини та поступі людства. Щоправда єдино узгодженого та прийнятого визначення науки не існує. Останнє прозоро натякає на факт поверхового уявлення про феномен науки, притаманного сучаснику. Проте згаданий момент сучасник вперто ігнорує, будучи закоханим в ілюзію власної інтелектуальної величі. А всякі спроби зосередити його увагу на його ж інтелектуальній обмеженості та зацикленості на поверховому відображенні дійсності скажено критикує або люто відкидає.

Водночас ті, кому вдалося подолати тотальну мимовільну концентрацію на мисленнєвій активності внаслідок довільного зупинення внутрішнього діалогу, усі як один наголошують, що «наука зникла уже давно. Нині ми маємо справу з псевдонаукою», – Аджмал Хусейн. Себто мова йде про таку собі гримучу суміш технологій і техніки, з одного боку, та релігії, – з іншого, яку і прийнято ідентифікувати як науку. Або в розрізі спрощеного, а, якщо бути точнішим, декоративного тлумачення суті питання сучасна наука – це комбінація практики і теорії.

У контексті комбінаторного підходу до визначення феномену сучасної науки, останню можна представити як «упорядковану сукупність фактів, виявлених експериментальним шляхом або набутих іншим способом і верифікованих на практиці, у тій чи іншій сфері людської активності, уявлення про природу та причинність яких (фактів) представлено у вигляді конкурентних поміж собою гіпотез та/або теорій» (Калуга, 2021: 67). При цьому каменем спотикання для критично мислячого представника спільноти постає питання технології відкриттів. Себто йдеться про те, чи здатна мисляча істота на кшталт людини винайти чи віднайти дещо, уявлення про що принципово не існує або аналогів чого принципово не можливо зустріти в оточуючому середовищі?

Між тим, нібито само собою очевидна ствердна відповідь на згадане вище питання в процесі прискіпливого осмислення втрачає свою однозначність, оскільки досвід показує, що

в ході соціалізації людина спирається винятково на наслідування, природне чи примусове. Тобто у поточному існуванні опосередкованої культурою істоти творчість як властивість цивілізованої істоти є нічим іншим як її спроможністю комбінувати вже представлені в її досвіді, а отже й уяві елементи. Щоправда спокушені на раціоналізмі, себто фанати тієї чи тієї ідеї (теорії, ідеології, вчення), а, як правило, симбіозу ідей вперто відмовляються визнавати факт езотеричного досвіду – природної властивості людини споглядати суть чого б то було, оминаючи пізнання. Здатність окремих приймати езотеричний досвід як належне і транслювати його набутки в маси, привносячи у такий спосіб в існування своє та інших щось нове, принципово відмінне від всього наявного, видають як творчість. Така маніпуляція з увагою зумовленої істоти, очевидно, спрямована на утримання людини-маси в стані екзистенційного невідання або суєти, а отже в стані рабства – системи, ідеї та/або конкретних чи містичних господ.

Інакше кажучи, усі наявні у розпорядженні сучасної людини технології і техніка, також мистецькі шедеври, а з іншого боку, релігійні вчення, у т.ч. так звані наукові теорії високого штибу, тобто такі, що набули масового визнання і пережили покоління, є результатом інтесуб'єктивації езотеричного досвіду, тобто ретрансляції глибинних переживань за посередництва символів, знаків, образів, креслень, схем, сюжетів тощо. Як наслідок, саркастичне на перший погляд твердження, авторство якого приписують представнику так званого обраного народу Альберту Айнштайну: «Теорія – це коли все відомо, але нічого не працює. Практика – це коли все працює, але невідомо чому. Ми ж поєднуємо теорію та практику: ніщо не працює... і ніхто не знає чому», – набуває цілком виважених конотацій.

Таким чином можна дійти висновку, що в когнітивному просторі сучасника теорія і практика штучно поєднані в гримучу суміш під кодовою назвою «сучасна наука» або просто «наука». А якщо так, то у такої комбінації, швидше за все, має бути автор, який є носієм певної зацікавленості, точніше інтенції (наміру), у т.ч. і щодо існування людини та людства до того ж у певному їх стані, який знову ж таки езотерики фіксують як стан соціального анабіозу або звуженого усвідомлення. В такому разі сучасна наука відповідає звуженому усвідомленню або соціальному анабіозу: вона жодним чином не відкриває дійсність як вона є. Відтак формотворчим принципом сучасної науки є факт: ми сприймаємо те, в що віримо, і віримо в те, що сприймаємо. Останнє означає, що пізнання як спосіб відкриття дійсності утримує увагу людини на деякій множині значень – саме так: матриці (високої розподільчої здатності симуляції), яку зумовлена істота ідентифікує як світ, точніше – об'єктивний світ, тобто фундаментальний спосіб буття.

Що ж до умовних складових сучасної науки, то практика дозволяє певним чином оперувати проявами дійсності на рівні наслідування. Останнє означає, що еталонні моделі активності зумовленої істоти мають бути «прописані», наприклад, у вигляді так званих інстинктів та вроджених рефлексів або ж сформовані завдяки старанням цивілізаторів. Своєю чергою теорія натякає на, проте здебільшого відволікає, цілеспрямовано або ж ненавмисне, виходячи з обмеженості теоретика, від дійсності, занурюючи і утримуючи мислячу істоту у просторі ілюзій – майя: «...Ідея свободи так тісно переплітається з поняттям *майя*, а значить, з поняттям ілюзії і рабства, що треба йти до неї довгим обхідним шляхом. А насправді досить розгадати глибоке значення *майя* – божественної «гри», – щоб уже стояти на шляху до визволення» (Еліаде, 2001: 325). По-суті, теорія як спосіб подачі і стан прояву релігії відволікає від безпосереднього сприйняття дійсності і націлює на відтворення певного континууму значень, знову ж таки матриці, або себе, інших та світу у множині його проявів.

Таким чином сучасна наука є засобом і механізмом підтримання матриці як симбіозу матриць у функціональному стані, а також утримання людини в стані соціального анабіозу.

Перелік покликань

1. Еліаде Мірча. (2001). *Мефістофель і андроген*. К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи». – 591 с.

2. Калуга В.Ф. (2021). Функціональний підхід до розуміння суті світової політики та її ключових факторів як механізм поглибленого освоєння предмету дослідницької цікавості / Університет і лідерство. – № 2 (12). – С. 64-69.